2026-yil, oktabr.
№10-son.
ISSN: 3060-5245

O‘ZBEKISTONDA SIRKULYAR IQTISODIYOT MEXANIZMLARI: INSTITUTSIONAL ASOSLAR, MUAMMOLAR VA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI

MIRZAYEV MUZAFFAR MAXMUDOVICH
Vatan universiteti
“Iqtisodiyot” kafedrasi mudiri, PhD, dotsent v.b.
E-mail: muza.mirzayev@gmail.com
https://orcid.org/0009-0005-0069-3569

Annotatsiya. Maqolada O‘zbekiston Respublikasida sirkulyar iqtisodiyotning faoliyat mexanizmini joriy etish jarayoni institutsional-huquqiy asoslar va miqdoriy ko‘rsatkichlar kesimida har tomonlama tahlil qilinadi. Tadqiqotning maqsadi – milliy sirkulyar siyosatning kuchli va zaif tomonlarini aniqlash, uni Yevropa Ittifoqi tajribasi bilan qiyoslash hamda 9R ierarxiyasi nuqtai nazaridan baholashdir. Hujjatlar tahlili, qiyosiy statistik tahlil va institutsional tahlil usullaridan foydalanilgan holda davlat farmonlari, “O‘zbekiston – 2030” strategiyasi va sohaviy agentlik ma’lumotlari o‘rganildi. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, mexanizmning institutsional bloki (normativ baza, ixtisoslashgan agentlik, soliq imtiyozlari, raqamli billing) jadal shakllantirilmoqda, biroq zanjirning yuqori bo‘g‘inlari – ekodizayn, ishlab chiqaruvchining kengaytirilgan mas’uliyati va ta’mirlash infratuzilmasi – hali yetarli rivojlanmagan. Milliy 65 foizlik qayta ishlash maqsadi Yevropa Ittifoqining 2035-yilgi maqsadiga tengligi aniqlandi. Statistik bazaning uyg‘unligi muammosi va uni bartaraf etish yo‘llari alohida tahlil qilinadi.
Kalit so‘zlar: sirkulyar iqtisodiyot, O‘zbekiston, chiqindilarni boshqarish, institutsional asos, “O‘zbekiston – 2030”, qayta ishlash darajasi, ekodizayn, kengaytirilgan mas’uliyat.

Аннотация. В статье всесторонне анализируется процесс внедрения механизма функционирования циркулярной экономики в Республике Узбекистан в разрезе институционально-правовых основ и количественных показателей. Цель исследования – выявление сильных и слабых сторон национальной политики циркулярной экономики, ее сопоставление с опытом Европейского Союза и оценка с точки зрения иерархии 9R. Изучены государственные указы, стратегия «Узбекистан – 2030» и данные профильных ведомств с использованием методов анализа документов, сравнительного статистического и институционального анализа. Результаты исследования показывают, что институциональный блок-механизма (нормативная база, специализированное агентство, налоговые льготы, цифровой биллинг) формируется ускоренными темпами, однако верхние звенья цепи – эко дизайн, расширенная ответственность производителя (РОП) и инфраструктура ремонта – развиты недостаточно. Выявлено, что национальный целевой показатель переработки в 65% сопоставим с целью ЕС на 2035 год. Отдельно анализируются проблема гармонизации статистической базы и пути ее преодоления.
Ключевые слова: циркулярная экономика, Узбекистан, управление отходами, институциональная основа, «Узбекистан – 2030», уровень переработки, экодизайн, расширенная ответственность.

Abstract. The article comprehensively analyzes the process of introducing the circular economy operation mechanism in the Republic of Uzbekistan through the lens of institutional-legal frameworks and quantitative indicators. The purpose of the study is to identify the strengths and weaknesses of national circular policy, compare it with the European Union experience, and evaluate it from the perspective of the 9R hierarchy. Using document analysis, comparative statistical analysis, and institutional analysis methods, state decrees, the “Uzbekistan – 2030” strategy, and data from sectoral agencies were examined. The research results show that the institutional block of the mechanism (regulatory framework, specialized agency, tax incentives, digital billing) is being rapidly formed, whereas the upper links of the chain-eco-design, extended producer responsibility (EPR), and repair infrastructure-are insufficiently developed. It was found that the national recycling target of 65 percent is equivalent to the European Union's 2035 target. The problem of statistical database harmonization and ways to overcome it are analyzed separately.
Keywords: circular economy, Uzbekistan, waste management, institutional framework, “Uzbekistan – 2030”, recycling rate, ecodesign, extended producer responsibility.

2026-yil, oktabr.
№10-son.
ISSN: 3060-5245

KIRISH

Sirkulyar iqtisodiyotga o‘tish so‘nggi yillarda O‘zbekiston davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishlaridan biriga aylandi. Aholi sonining o‘sishi, urbanizatsiya jarayonining tezlashuvi va iste’mol darajasining ortishi natijasida mamlakatda qattiq maishiy chiqindilar hajmi yiliga 14 million tonnaga yetdi. Ushbu chiqindilarning sezilarli qismi – qariyb to‘rtdan bir qismi – qog‘oz, plastmassa, rezina, shisha va to‘qimachilik qoldiqlaridan iborat bo‘lib, bevosita qayta ishlashga yaroqlidir.

Global miqyosda sirkulyar iqtisodiyot ishlab chiqarish, iste’mol va chiqindilarni boshqarishga yondashuvda sezilarli evolyutsiyani ko‘rsatmoqda. An’anaviy chiziqli modeldan ajralib chiqqan holda, sirkulyar iqtisodiyot chiqindilar va ifloslanishni kamaytirish, mahsulot va materiallarni iloji boricha uzoq muddat saqlab turish hamda tabiiy tizimlarni qayta tiklash tamoyillariga asoslanadi. Bu tamoyillarni milliy sharoitda joriy etish alohida yondashuvni talab qiladi.

Xalqaro tajriba shuni ko‘rsatadiki, sirkulyar iqtisodiyotning faoliyat mexanizmi faqat institutsional qo‘llab-quvvatlash sharoitida samarali ishlaydi (Rizos, Tuokko, & Behrens, 2017). Ishlab chiqaruvchining kengaytirilgan mas’uliyati, ekologik yig‘im va ta’mirlash huquqi to‘g‘risidagi qonunchilik bo‘lmagan sharoitda bozor mexanizmining o‘zi mahsulot dizaynini sirkulyarlik talablariga moslashtirishga qodir emas (Kirchherr, Reike, & Hekkert, 2017). Bu nazariy qoida O‘zbekiston uchun ham to‘g‘ridan-to‘g‘ri amaliy ahamiyatga ega.

Shu nuqtai nazardan, tadqiqotning maqsadi – O‘zbekistonda sirkulyar iqtisodiyot mexanizmini joriy etishning institutsional-huquqiy asoslarini va erishilgan miqdoriy ko‘rsatkichlarni tahlil qilish, milliy siyosatning kuchli hamda zaif tomonlarini aniqlash va uni Yevropa Ittifoqi metodologiyasi bilan qiyoslashdir. Tadqiqot quyidagi savollarga javob izlaydi. Mexanizmning qaysi bloklari jadal rivojlanmoqda? Qaysi bo‘g‘inlar ortda qolmoqda? Milliy maqsadli ko‘rsatkichlar xalqaro darajaga qanchalik mos keladi? Va nihoyat, statistik bazaning ishonchliligini qanday oshirish mumkin?

ADABIYOTLAR SHARHI

Sirkulyar iqtisodiyotga o‘tish va uni amaliyotga joriy etish masalalari jahon iqtisodiy fanida so‘nggi yillarda eng ko‘p muhokama qilinadigan yo‘nalishlardan biriga aylandi. Ilmiy adabiyotlarda sirkulyar iqtisodiyot an’anaviy chiziqli (linear) iqtisodiy modelga muqobil sifatida qaralib, chiqindilarni minimallashtirish, resurslardan uzoq muddat foydalanish va yopiq zanjirli tizimlarni yaratishga asoslanishi ta’kidlanadi (Ghisellini, Cialani, & Ulgiati, 2016).

Tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, sirkulyar iqtisodiyot mexanizmining samarali ishlashi ko‘p jihatdan davlatning institutsional va huquqiy ko‘magiga tayanadi. J. Kirchherr, D. Reike va M. Hekkert (2017) o‘zlarining fundamental ilmiy ishlarida sirkulyar iqtisodiyot tushunchasini tahlil qila turib, ishlab chiqaruvchining kengaytirilgan mas’uliyati (EPR), ekologik soliqlar va

2026-yil, oktabr.
№10-son.
ISSN: 3060-5245

qonunchilik bazasiz bozor mexanizmining o‘zi mahsulot dizaynini sirkulyarlik talablariga moslashtira olmasligini ilmiy jihatdan asoslab berganlar.

Shuningdek, V. Rizos, K. Tuokko va A. Behrens (2017) Yevropa Ittifoqi mamlakatlari misolida sirkulyar iqtisodiyotga o‘tish jarayonida duch kelinadigan to‘siqlar, jumladan, infratuzilmaning yetishmasligi, moliyalashtirish muammolari va statistik ma’lumotlarning turlicha talqin qilinishini o‘rganishgan. Ularning xulosalariga ko‘ra, davlat siyosati nafaqat chiqindilarni yig‘ish va qayta ishlashni, balki 9R ierarxiyasining yuqori pog‘onalari bo‘lgan – mahsulot hayotini uzaytirish, ekodizayn va resurslarni tejash modellarini qamrab olishi lozim.

Mazkur maqola doirasida olib borilgan tahlillar ham yuqoridagi ilmiy qarashlarni tasdiqlab, O‘zbekiston sharoitida institutsional poydevor (agentlik, soliq imtiyozlari, raqamli billing) jadal barpo etilayotganini, biroq ekodizayn va ta’mirlash infratuzilmasi kabi yuqori bo‘g‘inlarni rivojlantirishda xalqaro olimlarning nazariy tavsiyalariga tayanish muhimligini ko‘rsatadi.

MATERIALLAR VA USULLAR

Tadqiqot hujjatlar tahliliga asoslangan sifatli metodologiyani qo‘llaydi va uch metodni birlashtiradi.

Birlamchi metod – hujjatlar tahlili bo‘lib, uning doirasida O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining tegishli farmonlari, «O‘zbekiston – 2030» strategiyasi hamda Chiqindilarni boshqarish va sirkulyar iqtisodiyotni rivojlantirish agentligining rasmiy ma’lumotlari o‘rganildi. Har bir normativ hujjat mazmuni bo‘yicha tahlil qilinib, mexanizmning qaysi bosqichiga taalluqli ekani aniqlandi.

Ikkinchi metod – qiyosiy statistik tahlil bo‘lib, milliy ko‘rsatkichlar Yevropa Ittifoqi ma’lumotlari bilan solishtirildi. Qiyoslash qayta ishlash darajasi, qamrab olish darajasi va maqsadli ko‘rsatkichlar bo‘yicha amalga oshirildi.

Uchinchi metod – institutsional tahlil bo‘lib, faoliyat mexanizmining institutsional bloki (normativ-huquqiy baza, tashkiliy tuzilma, rag‘batlantirish choralari, raqamli infratuzilma) alohida element sifatida baholandi va uning to‘liqligi tekshirildi.

Tahlil doirasida statistik bazaning uyg‘unligi masalasiga alohida e’tibor qaratildi, chunki turli manbalarda qayta ishlash darajasi keng oraliqda keltirilmoqda. Ma’lumotlar ishonchliligi rasmiy davlat hujjatlari va normativ aktlarga tayanish orqali ta’minlandi. Xalqaro qiyoslash uchun Yevropa Ittifoqining rasmiy statistika manbalari (Eurostat, European Environment Agency) foydalanildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tahlil natijasida O‘zbekistonda sirkulyar iqtisodiyotning institutsional bloki so‘nggi yillarda jadal shakllantirilgani aniqlandi. Hal qiluvchi qadam sifatida Ekologiya, atrof-muhitni muhofaza qilish va iqlim o‘zgarishi vazirligi huzurida Chiqindilarni boshqarish va sirkulyar iqtisodiyotni rivojlantirish agentligi tashkil

2026-yil, oktabr.
№10-son.
ISSN: 3060-5245

etildi. Ushbu tuzilma sirkulyar iqtisodiyot atamasini bevosita o‘z nomida aks ettirgan holda, sohani yagona markazdan muvofiqlashtiradi.

1-rasm. O‘zbekistonda sirkulyar mexanizmning institutsional bloki

Institutsional blokning tarkibiy elementlari 1-rasmda ko‘rsatilgan. U olti asosiy komponentdan iborat: normativ-huquqiy baza, ixtisoslashgan agentlik, soliq rag‘batlantirish, investitsiya, bozor infratuzilmasi va raqamlashtirish.

Asosiy institutsional-huquqiy ko‘rsatkichlar 1-jadvalda batafsil keltirilgan.

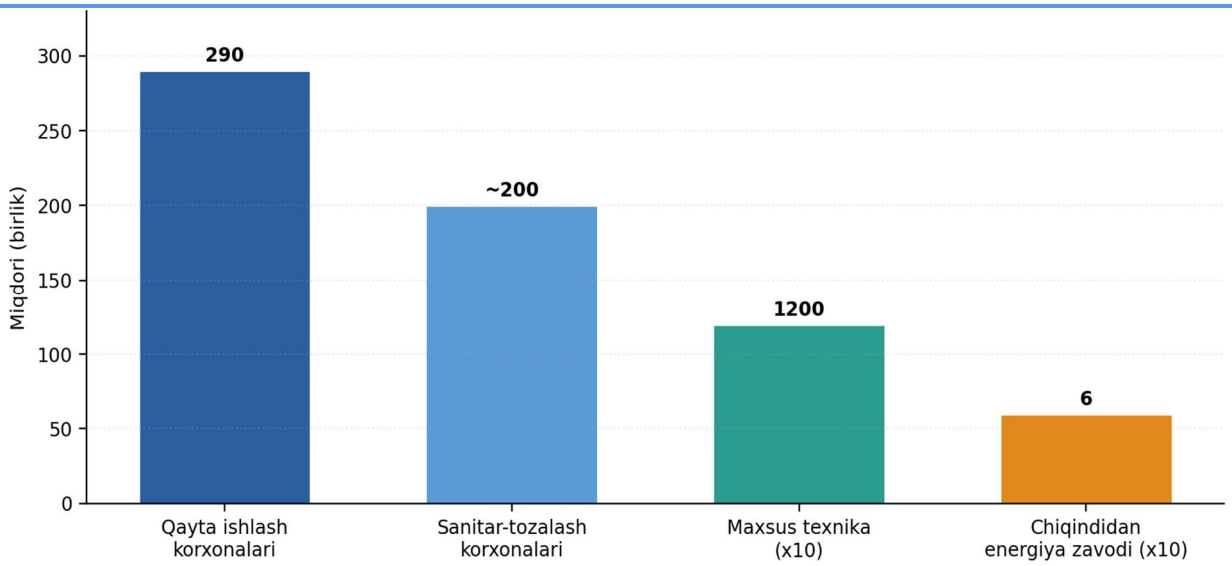
1-jadval

O‘zbekistonda sirkulyar iqtisodiyotning institutsional-huquqiy asoslari va ko‘rsatkichlari

Yo‘nalish	Ko‘rsatkich	Mazmuni va tahliliy izoh
Chiqindilar hajmi	yiliga 14 mln tonna	Qattiq maishiy chiqindilarning yillik hajmi; qariyb to‘rtdan bir qismi qayta ishlashga yaroqli
Plastmassa ulushi	10 foizdan ortiq	Mavjud quvvatlar oqimni to‘liq qamrab olishga yetarli emas
Institutsional asos	PF-5-son (04.01.2024)	Sirkulyar iqtisodiyot bo‘yicha respublika komissiyasi tuzilgan
Sohani tizimlashtirish	PF-56-son (24.03.2025)	Poligonlarni 50% ga qisqartirish, «nol chiqindi», ekosanoat zonalari
Soliq rag‘batlantirish	foyda va ijtimoiy soliq – 1%	Import uskunalari bojdan ozod etilgan
Investitsiya hajmi	2 trln so‘mdan ziyod	1200 dan ortiq maxsus texnika xarid qilingan
Bozor infratuzilmasi	290 ta qayta ishlash korxonasi	200 ga yaqin sanitar-tozalash korxonasi; soha monopoliyadan chiqarilgan
Chiqindidan energiya	933 mln dollarlik 6 ta zavod	9R ierarxiyasining eng quyi pog‘onasi (R9)
Logistika tarmog‘i	2030-yilgacha 70 ta stansiya	Saralash hajmini oshirishga xizmat qiladi
Raqamlashtirish	“Toza makon” billing tizimi	Chiqindilar to‘lovlari onlayn shaklga o‘tkazildi

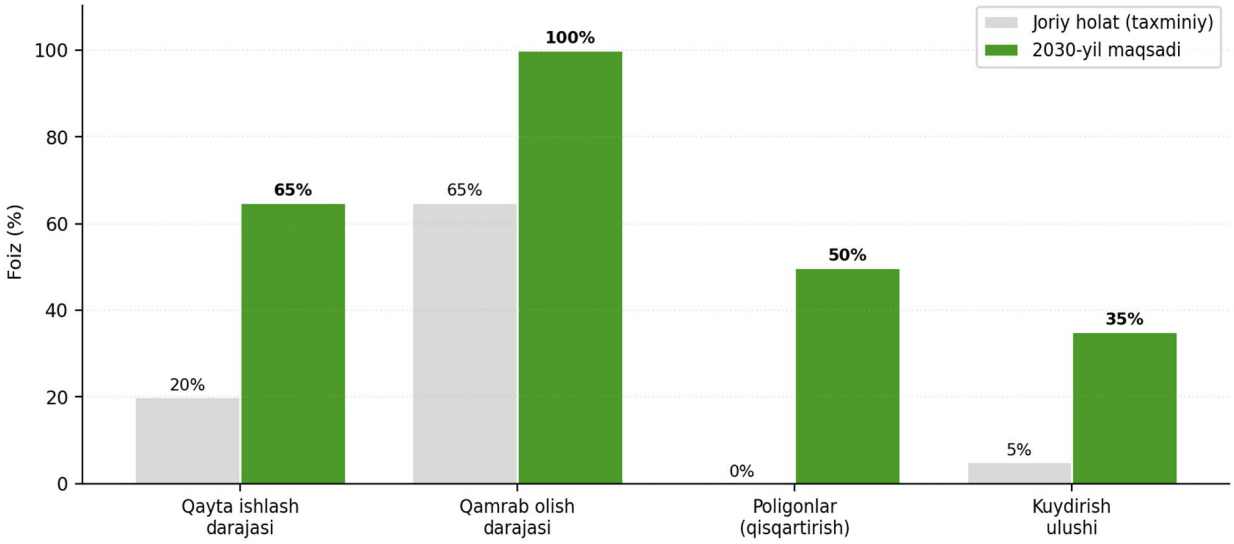
Ushbu ko‘rsatkichlarning miqdoriy tavsifi 2-rasmda aks ettirilgan. Bozor infratuzilmasi bo‘yicha 290 ta qayta ishlash korxonasi va 200 ga yaqin sanitar-tozalash korxonasi faoliyat yuritmoqda, bu sohaning davlat monopoliyasidan chiqarilgani natijasidir.

2026-yil, oktabr.
№10-son.
ISSN: 3060-5245

2-rasm. O‘zbekistonda sirkulyar infratuzilma ko‘rsatkichlari

«O‘zbekiston – 2030» strategiyasiga muvofiq, chiqindilarni qayta ishlash darajasini 65 foizga, qamrab olish darajasini 100 foizga yetkazish, kuydiriladigan chiqindilar ulushini 35 foizga ko‘tarish va maishiy chiqindi poligonlarini kamida 50 foizga qisqartirish vazifasi belgilangan. Joriy holat va maqsadli ko‘rsatkichlar o‘rtasidagi farq 3-rasmda ko‘rsatilgan.

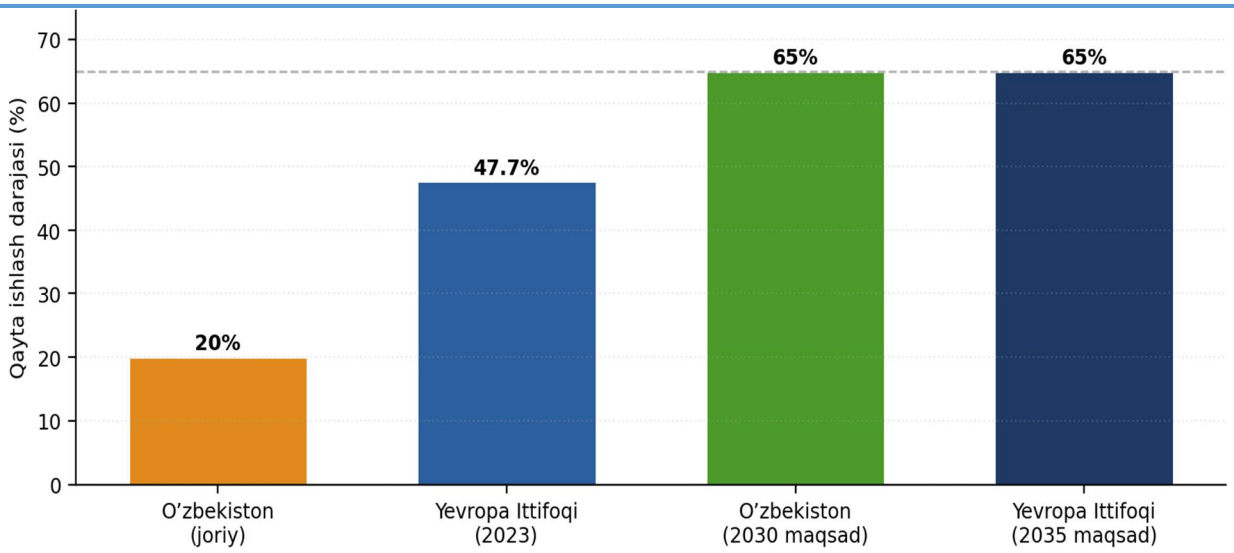

3-rasm. “O‘zbekiston — 2030”: joriy holat va maqsadli ko‘rsatkichlar

3-rasmdan ko‘rinib turibdiki, belgilangan maqsadlar joriy holatdan sezilarli yuqori. Ayniqsa qayta ishlash darajasini joriy taxminiy 20 foizdan 65 foizga yetkazish jadal sur’atlarni talab qiladi.

Milliy maqsadlarni xalqaro darajaga solishtirish alohida ahamiyatga ega. Qiyoslash uchun: Yevropa Ittifoqi 2035-yilga belgilagan maishiy chiqindilarni qayta ishlash maqsadi ham aynan 65 foizni tashkil etadi. Biroq Ittifoq bu darajaga o‘n yillar davomida bosqichma-bosqich yaqinlashib kelmoqda va 2023-yilda 47,7 foiz ko‘rsatkichga erishgan (European Environment Agency, 2025). Bu qiyoslash 4-rasmda keltirilgan.

2026-yil, oktabr.
№10-son.
ISSN: 3060-5245

4-rasm. Maishiy chiqindilarni qayta ishlash: O‘zbekiston va Yevropa Ittifoqi qiyosi

Shunday qilib, O‘zbekiston oldiga qo‘ygan maqsad nihoyatda yuqori bo‘lib, uni belgilangan muddatda amalga oshirish jadal sur’atlarni va mexanizmning barcha bo‘g‘inlarini muvozanatli rivojlantirishni talab qiladi.

Tadqiqot davomida muhim metodologik muammo aniqlandi: turli manbalarda O‘zbekistondagi qayta ishlash darajasi 5 foizdan 33 foizgacha bo‘lgan keng oraliqda keltirilmoqda. Bu tafovut metodologik xususiyatga ega — ba’zi hisob-kitoblarda saralash bosqichidan o‘tgan barcha chiqindilar hisobga olinsa, boshqalarida faqat haqiqiy ikkilamchi xomashyoga aylantirilgan hajm e’tiborga olinadi. Yevropa Ittifoqi 2018-yildan boshlab yagona hisoblash metodikasiga (Method 4) o‘tgani sababli mamlakatlararo taqqoslash imkoniyatiga ega bo‘lgan (Eurostat, 2025). O‘zbekiston uchun ham sirkulyarlikni o‘lchashning yagona milliy metodikasini ishlab chiqish dolzarb vazifa hisoblanadi.

Milliy sharoitda sirkulyar mexanizmni harakatga keltirish uchun tegishli biznes-modellarni rivojlantirish zarur. Xalqaro amaliyotda sinovdan o‘tgan beshta asosiy model turi O‘zbekiston sharoitida turli darajada qo‘llanilishi mumkin (2-jadval).

2-jadval

Sirkulyar biznes-modellar va ularning O‘zbekistonda qo‘llanilish imkoniyatlari

Biznes-model turi	Faoliyat mexanizmi	Milliy sharoitda qo‘llanilishi
Sirkulyar ta’minot zanjiri	Birlamchi xomashyo o‘rniga ikkilamchi materiallardan foydalanish	Qadoqlash va to‘qimachilik sanoatida istiqbolli
Resurslarni qayta tiklash	Chiqindi oqimlaridan qimmatli komponentlarni ajratib olish	Metallurgiya va qurilish materiallari sanoatida
Mahsulot hayotini uzaytirish	Ta’mirlash, yangilash va qayta ishlab chiqarish	Ta’mirlash infratuzilmasi rivojlanishini talab qiladi
Umumiy foydalanish platformasi	Aktivlarni ko‘p foydalanuvchi o‘rtasida taqsimlash	Yirik shaharlarda (karshering, ijara) shakllanmoqda
Mahsulot o‘rniga xizmat (PaaS)	Iste’molchi natija yoki funksiyani sotib oladi	Sanoat uskunalari sohasida boshlang‘ich bosqichda

2026-yil, oktabr.
№10-son.
ISSN: 3060-5245

Ushbu modellarning aksariyati O‘zbekistonda hali boshlang‘ich bosqichda bo‘lib, ularning rivojlanishi ekodizayn va ta’mirlash infratuzilmasi kabi yuqori bo‘g‘inlarning shakllanishiga bevosita bog‘liqdir. Xususan, mahsulot o‘rniga xizmat modeli (PaaS) va mahsulot hayotini uzaytirish modeli ishlab chiqaruvchining kengaytirilgan mas’uliyati tizimi joriy etilgandan so‘nggina to‘liq quvvatga kirishi mumkin.

Tahlil natijalarini umumlashtirgan holda, O‘zbekistonda sirkulyar mexanizmning turli bo‘g‘inlari rivojlanish darajasini ikki guruhga ajratish mumkin (5-rasm). Bir guruh – jadal shakllantirilgan institutsional bloklar, ikkinchi guruh – rivojlantirilishi zarur bo‘lgan yuqori bo‘g‘inlar.

5-rasm. O‘zbekistonda sirkulyar mexanizm bo‘g‘inlarining rivojlanish holati

5-rasmda ko‘rsatilganidek, davlat siyosati hozircha mexanizmning quyi va institutsional bo‘g‘inlarini muvaffaqiyatli shakllantirdi. Kelgusi bosqichda e’tibor yuqori bo‘g‘inlarga – ekodizayn talablari, kengaytirilgan mas’uliyat tizimi, ta’mirlash infratuzilmasi va yagona milliy metodikaga – qaratilishi zarur. Aynan shu bo‘g‘inlarning shakllanishi 9R ierarxiyasining yuqori pog‘onalariga o‘tish imkonini beradi va sirkulyarlikning yuqori darajasiga erishishni ta’minlaydi.

Olingan natijalar milliy sirkulyar siyosatning aniq tavsifini beradi. Mexanizmning institutsional bloki – normativ baza, ixtisoslashgan agentlik, soliq imtiyozlari va raqamli billing tizimi — jadal sur’atlarda barpo etilmoqda va bu davlat siyosatining kuchli tomoni hisoblanadi. Bu jihat nazariy adabiyotdagi xulosalarni tasdiqlaydi: institutsional qo‘llab-quvvatlash sirkulyar mexanizmning ishlashi uchun zaruriy shartdir (Rizos et al., 2017). Raqamli billing tizimining joriy etilishi mexanizmning kuzatuv blokini mustahkamlaydi va moddiy oqimni nazorat qilish imkonini beradi.

Ayni paytda tahlil zanjirning yuqori bosqichlari ortda qolayotganini ko‘rsatadi. Ekodizayn talablari, ishlab chiqaruvchining kengaytirilgan mas’uliyati

(EPR) tizimi hamda ta’mirlash va qayta ishlab chiqarish infratuzilmasi hali yetarli darajada rivojlanmagan. Bundan tashqari, joriy chora-tadbirlarning asosiy qismi – jumladan 933 million dollarlik chiqindidan energiya olish zavodlari – 9R ierarxiyasining eng quyi pog‘onasiga (R9) to‘g‘ri keladi. Nazariy jihatdan bu eng kam samarali strategiya hisoblanadi, chunki materialga qo‘shilgan qiymat butunlay yo‘qoladi.

Shu nuqtai nazardan, O‘zbekistonda sirkulyar iqtisodiyotga o‘tishning keyingi bosqichida ustuvorlikni ierarxiyaning yuqori pog‘onalariga ko‘chirish maqsadga muvofiq. Chiqindilarni qayta ishlash va kuydirish zavodlarini qurish muhim bo‘lsa-da, ekodizayn, ta’mirlash infratuzilmasi va umumiy foydalanish modellarini rivojlantirmasdan sirkulyarlikning yuqori darajasiga erishib bo‘lmaydi. Bu yo‘nalishda xalqaro tajribadan – masalan, ta’mirlash huquqi to‘g‘risidagi qonunchilik va ishlab chiqaruvchining kengaytirilgan mas’uliyati tizimidan – foydalanish mumkin.

Milliy 65 foizlik maqsad va Yevropa Ittifoqining 2035-yilgi maqsadining tengligi ikki tomonlama talqin qilinadi. Bir tomondan, bu O‘zbekistonning yuqori intilishlarini ko‘rsatadi. Boshqa tomondan, Ittifoq bu darajaga o‘n yillar davomida bosqichma-bosqich yaqinlashgani hisobga olinsa, milliy maqsadga erishish uchun mexanizmning barcha bo‘g‘inlarini bir vaqtda va jadal rivojlantirish zarurligi ayon bo‘ladi.

Tadqiqotning cheklovlari – u asosan rasmiy hujjatlar va agregatlangan ko‘rsatkichlarga tayanadi; korxonalar darajasidagi dala tadqiqotlari alohida o‘rganishni talab qiladi. Bundan tashqari, statistik bazaning uyg‘unsizligi ba’zi ko‘rsatkichlar bo‘yicha aniq xulosa chiqarishni cheklaydi. Kelgusi tadqiqotlarda milliy sirkulyarlik metodikasini ishlab chiqish, uni Eurostat metodologiyasiga moslashtirish va mintaqaviy kesimda tahlil qilish istiqbolli yo‘nalishlar hisoblanadi.

XULOSA

Tadqiqot O‘zbekistonda sirkulyar iqtisodiyot mexanizmini joriy etish jarayonining dastlabki bosqichida turganini ko‘rsatdi. Asosiy xulosalar quyidagicha.

Birinchidan, mexanizmning institutsional bloki jadal shakllantirilmoqda: ixtisoslashgan agentlik, ikkita tizimli farmon (PF-5 va PF-56), soliq imtiyozlari, 2 trln so‘mdan ortiq investitsiya va raqamli billing tizimi joriy etilgan. Ikkinchidan, milliy 65 foizlik qayta ishlash maqsadi Yevropa Ittifoqining 2035-yilgi maqsadiga teng bo‘lib, uni amalga oshirish jadal sur’atlarni talab qiladi. Uchinchidan, zanjirning yuqori bo‘g‘inlari – ekodizayn, EPR tizimi va ta’mirlash infratuzilmasi – rivojlantirilishi zarur, chunki joriy chora-tadbirlar asosan 9R ierarxiyasining quyi pog‘onalariga qaratilgan. To‘rtinchidan, sirkulyarlikni o‘lchashning yagona milliy metodikasini joriy etish statistik bazaning ishonchliligini ta’minlaydi va mamlakatlararo taqqoslash imkonini beradi.

Ushbu bo‘g‘inlarni mustahkamlash respublikada sirkulyar iqtisodiyotga o‘tishning keyingi bosqichida ustuvor yo‘nalish bo‘lib qolishi lozim. Xususan,

ekodizayn talablarini normativ jihatdan mustahkamlash, ishlab chiqaruvchining kengaytirilgan mas'uliyati tizimini joriy etish va ta'mirlash infratuzilmasini rivojlantirish milliy sirkulyar siyosatning keyingi bosqichidagi asosiy vazifalar hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. European Environment Agency. (2025). Waste recycling in Europe: Indicator assessment. Copenhagen: EEA.
2. Eurostat. (2025). Circular material use rate (env_ac_cur): Statistics explained. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
3. Ghisellini, P., Cialani, C., & Ulgiati, S. (2016). A review on circular economy: The expected transition to a balanced interplay of environmental and economic systems. Journal of Cleaner Production, 114, 11–32. https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2015.09.007
4. Kirchherr, J., Reike, D., & Hekkert, M. (2017). Conceptualizing the circular economy: An analysis of 114 definitions. Resources, Conservation and Recycling, 127, 221–232. https://doi.org/10.1016/j.resconrec.2017.09.005
5. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti. (2024). Chiqindilarni boshqarish tizimini takomillashtirish va ularning ekologik vaziyatga salbiy ta'sirini kamaytirish bo'yicha chora-tadbirlar to'g'risida (PF-5-son, 4-yanvar). Toshkent.
6. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti. (2025). Chiqindilarni qayta ishlash sohasini yanada takomillashtirish hamda kompleks tizimlashtirish chora-tadbirlari to'g'risida (PF-56-son, 24-mart). Toshkent.
7. Rizos, V., Tuokko, K., & Behrens, A. (2017). The circular economy: A review of definitions, processes and impacts (CEPS Research Report No. 2017/8). Brussels: Centre for European Policy Studies.

2026-yil, oktabr. №10-son.

Mas’ul muharrir: Beglayev Uchqun
Musahhih: Boltayev Nurali
Sahifalovchi va dizaynerlar: Normurodov Sarvar,
Sharipov Shoxruh

© Materiallar ko‘chirib bosilganda “Agrobiznes, fan va texnologiyalar” ilmiy-amaliy elektron jurnali manba sifatida ko‘rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar mas’ul hisoblanadi. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelavermasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga murojaat qilish mumkin. Ilmiy maqolalar, reklama, hikoya va boshqa ilmiy-ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin. Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

Elektron pochta: licht-1989@mail.ru
Jurnalning telegram manzili: t.me/agrobiznes_elektronjurnal
Telefon raqami: +998939018320, +998934393000
Jurnal rasmiy sayti: https://www.agrobiznesjournal.uz

“Agrobiznes, fan va texnologiyalar” ilmiy-amaliy elektron jurnali O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 30.11.2024-yildagi №364/5-sonli qarori bilan 08.00.00-Iqtisodiyot fanlari bo‘yicha, 08.05.2025-yildagi №370/5-sonli qarori bilan 06.00.00-Qishloq xo‘jaligi fanlari bo‘yicha “Dissertatsiyalar asosiy ilmiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro‘yxati”ga kiritilgan.

“Agrobiznes, fan va texnologiyalar” ilmiy-amaliy elektron jurnali 2023-yil 23-maydan O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **C-5669225** reyestr raqami tartibi bo‘yicha ro‘yxatdan o‘tkazilgan.
Litsenziya raqami: №083688

Manzilimiz: Toshkent viloyati, Qibray tumani, Universitet ko‘chasi, 2-uy